

13 IN DE OORLOG

AFLEVERING 6 SCRIPT

"JODEN"

6.0 LEADER

Caleidoscoop van iconische momenten uit de Tweede Wereldoorlog, afgewisseld met spelende kinderen in dezelfde periode. Tussendoor worden korte impressies getoond van de hoogtepunten uit de huidige aflevering.

6.1 DRAMA: EXT. SCHOOLPLEIN

Inzoomen op KAAAT en ROOS, twee Joodse zusjes van 12 en 13. Zingend en klappend in haar handen volgt KAAAT de sprongen van haar oudere zus over genummerde tegels.

KAAAT

*Hinkel de pinkel, daar komen wij aan.
We hebben geen kousen of schoenen meer aan!*

ROOS

Niet zo snel!

ROOS heeft haar handen op haar rug en draait zich om. Ze balanceert om overeind te blijven.

KAAAT

*Met de handen op de rug,
Hinkel de pinkel en nooit meer terug!*

Haar gezang en geklap wordt overgenomen door de uitgelaten klanken van Joodse klezmer-muziek.

6.2 ARCHIEF: VOORORLOGS AMSTERDAM – JODEN

De klezmer-muziek speelt vrolijk verder. Zwartwitbeelden van het Joodse leven in het vooroorlogse Amsterdam.

PRESENTATRICE (V.O.)

Voor de oorlog wonen er zo'n
honderdveertig duizend Joden in
Nederland. En niemand die zich daar
druk over maakt.

6.3 ARCHIEF: VOORORLOGS AMSTERDAM – JOODSE EREDIENST

De klezmer-muziek vervaagt. Zwartwitbeelden van een Thora

die in een processie door de synagoge wordt gedragen.

PRESENTATRICE (V.O.)

Joden en niet-Joden leven samen,
werken samen, trouwen samen en
feesten samen. Geen enkel probleem.

De doordringende stem van een Joodse voorzanger.

6.4 LOCATIE: HEDENDAAGS AMSTERDAM – JOODSE EREDIENST

Een Joodse voorzanger zingt tijdens de Joodse eredienst. De PRESENTATRICE staat achterin de synagoge en praat met gedempte stem richting camera:

PRESENTATRICE

Totdat de Duitsers kwamen en er
meer dan honderdduizend Joden
verdwenen. HONDERDDUIZEND! Dat is
een hele stad als Den Bosch. Weg!

Opeens schelle, detonerende pianoklanken: RENG! RENG!

PRESENTATRICE

Wat is er in godsnaam gebeurd?

6.5 DRAMA: EXT. HERENHUIS VAN GENNEP – STRAAT

En stijlvol herenhuis van de hogere middenklasse in het stadscentrum met enkele stenen trap treden tussen stoep en voordeur. RENG! RENG! klinken weer de schelle piano-klanken vanuit een openstaand raam.

6.6 DRAMA: INT. HERENHUIS VAN GENNEP – WERKKAMER

De handen van VADER VAN GENNEP boven de toetsen van een piano. RENG!! RENG!! Hij slaat een aantal toetsen aan en verbetert met een potlood de noten op een partituur.

KAAT (O.S.)

Mag ik nou stoppen?

Met een verveeld gezicht zit KAAT schuin achter haar VADER en heeft een cello met strijkstok vast.

VADER

Nee, nog één keer. Ik wil dit
vandaag afkrijgen. Eén-twee-drie!

KAAT begint te strijken en VADER speelt zijn partituur.

MOEDER (O.S.)

Moet je dit horen! (leest voor) *De ondergetekende verklaart...*

Rommelig wordt de muziek afgebroken. MOEDER staat naast de piano en houdt een net binnengekomen brief omhoog.

MOEDER

*... de ondergetekende verklaart dat noch
hijzelf, noch zijn echtgenoot of zijn
ouders of grootouders ooit heeft behoord
tot de Joodsche geloofsgemeenschap!*

VADER trekt helemaal bleek weg.

KAAT

O, een ariërverklaring! Hebben ze bij Gerda thuis ook gekregen! Gewoon opsturen. Hoor je nooit meer iets van.

MOEDER

Ja, en wat vullen we dan in, Max?

VADER staart zwijgend naar zijn partituur.

MOEDER

MAX, WAT VULLEN WE IN?!
JOODS OF NIET-JOODS?

Gespannen stilte, die KAAT niet helemaal begrijpt.

KAAT

Lijkt me logisch, toch?... Wij gaan nooit naar de synagoge en we werken gewoon op zaterdag, dus...

VADER (TEGEN MOEDER)

... Niet-Joods. Schrijf dat maar op.
Dan zijn we ervan af.

Hij richt zich weer op zijn partituur en begint te spelen.

MOEDER

O JA?! Dan volgt onmiddellijk
ontslag! Dat staat hier.

Driftig zet ze de brief voor de partituur. VADER stopt. Plotseling onzeker drukt KAAT de cello tegen zich aan.

KAAT

Maar... wij horen toch niet bij
die... anderen? Of wel?

VADER (TEGEN MOEDER)

Lieve schat, hoeveel jaar geef ik
nou al les op het conservatorium?

ROOS komt de kamer binnengelopen. VADER legt de brief weg.

VADER (VERVOLGT)

Daar mag ik heus wel blijven werken.
(Grapt) Nou thuis nog.

Hij richt zich weer op de partituur en begint te spelen.

KAAT

Roos, die Joden, hè, waar ze het
steeds over hebben... daar horen wij,
jij, ik, papa en mama, dus ook bij!

ROOS

Ja hèhè, wat dacht jij dan?!

KAAT staart beduusd voor zich uit, terwijl VADER vrolijk doorspeelt op de piano:

VADER

Joods of niet-joods, wat maakt dat
nou uit?! We zijn allemaal mensen.

6.7 **FILM: DER EWIGE JUDE – RATTEN**

Een krioelende massa ratten vult het hele scherm.

PRESENTATRICE (V.O.)

Maar daar vergist Max zich in, want
Hitler denkt er heel anders over.

Na de ratten verschijnen Joodse gezichten in beeld.

PRESENTATRICE (V.O.)

In deze propagandafilm van de
Duitsers worden Joden zelfs met
ratten vergeleken. Ze krijgen de
schuld van alle ellende in Europa:
de werkloosheid, de financiële
crisis, en zelfs de eerste wereld-
oorlog, alles komt door de Joden!

6.8 **LOCATIE: INT. BIOSCOOP**

Terwijl op de achtergrond de zwartwitbeelden van DE
EEUWIGE JOOD verdergaan, draait de PRESENTATRICE zich
in de lege zaal naar de camera toe.

PRESENTATRICE

Omdat bijna alle ambtenaren een
ariërverklaring hebben ingevuld,
weten de Duitsers precies wie er
Joods zijn. En ze beginnen hen nu
zwart te maken met dit soort
propaganda.

Ze kijkt naar het filmdoek.

PRESENTATRICE

Ze willen iedereen doen geloven,
dat Joden echte monsters zijn.

6.9 DRAMA: INT. HERENHUIS VAN GENNEP – SLAAPKAMER KAAAT

CLOSE van een neus en profiel in de reflectie van een spiegeltje. KAAAT zit op haar bed en probeert via een tweede spiegeltje haar neus van opzij te bekijken.

ROOS (O.S.)

Doe jij nou?

KAAAT

Niks.

Ze laat snel haar spiegeltjes zakken, als ROOS binnenkomt.

KAAAT

Je kunt het zien, hè? Dat wij het
ook zijn, bedoel ik.

ROOS kijkt haar niet-begrijpend aan.

KAAAT

Als je het niet weet, dan let je er
niet zo op, maar nu...

Ze veegt een pluisje van haar rok. Stilte. Dan opeens
als een waterval:

KAAAT

M'n neus, m'n ogen, m'n haar, je ziet
het aan ALLES! Ik zie het aan jou,
als je viool speelt en toen papa
vanmorgen zwaaide... die schuine
blik, het is zo duidelijk: Jood!

ROOS

Kaat! Doe normaal, joh!

KAAAT

Het is toch zo?! Al verft mama iedere
dag d'r haar, je ziet het toch!

ROOS

NOU EN?! WEES ER TROTS OP!

KAAAT

Ja? En als ze nou eens gelijk hebben?

Stilte.

KAAT

Stel dat wij... dat de Joden echt slecht zijn, door en door slecht-

ROOS (ONDERBREEKT)

Hou op, Kaat, je moet niet-

Ze ploft neer naast KAAT, maar die springt overeind.

KAAT

Weet je nog: toen Gerda van haar fiets viel? Kwam door mij. En toen met die vuilnisbak...

ROOS zucht. KAAT komt naast haar zitten.

ROOS

Het zijn allemaal praatjes. Daar geloof je toch niet in?

Stilte.

KAAT

Ik niet... Maar al die anderen misschien wel...

6.10 LOCATIE: AMSTERDAM – VONDELPARK

De PRESENTATRICE rijdt op haar fiets door het Vondelpark.

PRESENTATRICE

De overgrote meerderheid van de Nederlanders heeft geen hekel aan Joden... Maar ze verzetten zich nauwelijks als er steeds meer anti-joodse maatregelen komen.

Ze rijdt het Vondelpark uit en steekt de straat over.

PRESENTATRICE

Er mogen geen Joden meer bij de luchtbeschermingsdienst werken; Joden mogen geen geld meer hebben; Joodse kinderen moeten naar aparte Joodse scholen. Joodse artsen en advocaten mogen alleen nog Joodse klanten hebben.

Ze rijdt een winkelstraat in.

PRESENTATRICE

Joodse acteurs en muzikanten spelen Joodse muziek voor Joods publiek. En trouwen mogen Joden alleen met Joden. Hun wereld wordt steeds

kleiner...

BEGIN SNELLE SEQUENTIE:

6.11 ARCHIEF: IJSSALON MET BORD: JODEN NIET GEWENSCHT

KAAT (O.S.)
(geemotioneerd)
Ik MAG GEEN IJSJE MEER KOPEN!

6.12 ARCHIEF: ZWEMBAD MET BORD BOVEN TOEGANG: VOOR JODEN VERBODEN

KAAT (O.S.)
NIET MEER NAAR HET ZWEMBAD, DE
DIERENTUIN OF HET STRAND!

6.13 ARCHIEF: SLAGERIJ MET BORD: GEEN TOEGANG VOOR JODEN

KAAT (O.S.)
DE BIBLIOTHEEK IS VERBODEN, HET
MUSEUM EN DE TURNVERENIGING OOK!

6.14 ARCHIEF: RESTAURANT MET BORD: VOOR JODEN VERBODEN

KAAT (O.S.)
DE BIOSCOOP MAG NIET MEER, GEEN
THEATER, GEEN CABARET!

6.15 ARCHIEF: SCHOUWBURG CITY: VOOR JODEN VERBODEN

KAAT (O.S.)
CAFÉ'S, OOK VERBODEN, NET ALS
HOTELS EN RESTAURANTS!

6.16 ARCHIEF: ONDER PLAATSNAAM VINKEVEEN: JODEN NIET GEWENSCHT

KAAT (O.S.)
IK MAG NIET MEER BELLEN, NIET MEER
FIETSEN EN OOK NIET MET DE TRAM!

6.17 DRAMA: INT. HERENHUIS VAN GENNEP — WERKKAMER

ROODAANGELOPEN VAN VERONTWAARDIGING ZIT KAAT AAN TAFEL.

KAAT
MAAR WAT IK NOG HET ERGSTE VIND, WAT IK
HET ALLER-ALLERERGSTE VIND... IK MAG
OOK NIET MEER BIJ GERDA OP BEZOEK!

EINDE SEQUENTIE. Aan de andere kant van de tafel trekt
MOEDER een draad omhoog en knipt het met een schaar door.

MOEDER

Haar ouders zijn gewoon bang.

KAAT

Waarvoor? Dat het besmettelijk is?!

MOEDER

Zij kunnen ook worden ontslagen.

Ze staat op met een grauwe jas waarop een jodenster is vastgenaaid en hangt hem om de schouders van KAAT.

KAAT

Weet je mam, ik heb erover nagedacht en ik vind het helemaal niks: 'Joods zijn'.

MOEDER

Kijk, dan doe je gewoon zo.

Ze drapeert een sjaal om KAATS schouders, zodat hij precies de davidster bedekt.

MOEDER

Of je houdt je tas extra hoog. Dan zien ze hem ook niet.

KAAT kijkt weinig enthousiast toe.

KAAT

Dan krijgen ze toch gelijk. Een Jood verbergt altijd dat hij Jood is.

MOEDER

Maar lieverd, wat wil je nou?! Zo valt hij toch niet op?!

KAAT schuift haar hand opzij en de davidster verschijnt weer.

KAAT

(resoluut)

Nee. Ik wil me niet schamen voor wat ik ben. Zo.

Alsof de ster een ereteken is, paradeert KAAT door de kamer.

6.18 FOTO: DE PEERENBOOMPJES

Mededeling dat de Jodensterren zijn uitverkocht.

PRESENTATRICE (V.O.)

Vanaf mei 1942 moeten alle Joden boven de zes jaar een gele ster dragen.

6.19 LOCATIE: DE PEERENBOOMPJES

De PRESENTATRICE staat op precies dezelfde plaats waar de foto van de familie Peerenboom is gemaakt met een stuk textiel in haar handen met daarop zestien sterren.

PRESENTATRICE

Maar die mogen ze wel eerst zelf kopen voor vier cent per stuk en een kledingbon.

Ze houdt een ster omhoog op haar jas.

PRESENTATRICE

Kijk, hier moet hij komen. Aan de linkerkant op deze hoogte. En hij moet worden vastgenaaid, het mag niet met drukkertjes.

6.20 ARCHIEF: MENSEN HALEN PERSOONSBEWIJS

Mensen staan in de rij om een persoonsbewijs te halen en een fotograaf maakt foto's.

PRESENTATRICE (V.O.)

En als je wordt aangehouden zonder ster, dan heb je een groot probleem, want iedereen moet ook een persoonsbewijs hebben. Een soort paspoort.

6.21 LOCATIE: AMSTERDAM — JODENBREESTRAAT

De PRESENTATRICE houdt een persoonsbewijs omhoog.

PRESENTATRICE

Dit is zo'n persoonsbewijs. En deze is van een Joodse man.

Ze houdt er een ander persoonsbewijs naast, waarin een grote J staat afgebeeld.

PRESENTATRICE

Bij hem staat er een grote J in gestempeld. De Joden zijn nu geregistreerd...

Ze wijst naar het persoonsbewijs.

PRESENTATRICE

... en gemerkt met een gele ster. Het net begint zich te sluiten.

Ze wijst naar de Jodenbreestraat.

PRESENTATRICE

En allemaal moeten ze hier gaan wonen. De Jodenwijk in Amsterdam.

Ook wel Hollywood genoemd, omdat je er zoveel sterren ziet.

6.22 ARCHIEF: BORD NAAST BRUG: JUDEN VIERTEL

Mannen onder een bord met JUDEN VIERTEL/JOODSCHE WIJK.

PRESENTATRICE (V.O.)

Er worden hekken omheen gezet, de bruggen worden opgehaald, zodat niemand er zonder toestemming nog in of uit kan.

6.23 ARCHIEF: DAGELIJKE LEVEN IN DE JODENWIJK

Beelden van het dagelijkse leven in de Jodenwijk.

PRESENTATRICE (V.O.)

En het leven gaat verder. Ook in deze afgesloten buurt. Mensen doen boodschappen, ze werken en trouwen.

6.24 ARCHIEF: BRUILOFT IN DE JODENWIJK

Beelden van het dagelijkse leven en een Joodse bruiloft. Dezelfde Klezmer-muziek van het begin klinkt weer.

PRESENTATRICE (V.O.)

Maar van binnen is men bang. Er staat iets te gebeuren. Maar wat?

Volkomen overstuur klinkt de stem van MOEDER:

MOEDER (O.S.)

DE FAMILIE KAUFMAN IS OPGEROEPEN!
JACOB EN KLARA PRESSER OOK. THEO EN
ZIJN ZUS ZIJN GISTEREN VERTROKKEN!

6.25 DRAMA: INT. HUIS VAN GENNEP – WERKKAMER

De verschrikte gezichten van KAAT en ROOS kijken door de halfopenstaande deur naar binnen.

MOEDER (O.S.)

ERIKA MEIJER EN HAAR KINDEREN ZIJN WEG,
ALEX OFFENBACH, IZAK PRINS, REBECCA DE
WINTER...

In panische toestand schreeuwt MOEDER tegen haar man die door de kamer ijsbeert richting deur.

MOEDER (O.S.)

ALLEMAAL NAAR HET OOSTEN!

VADER (TEGEN ROOS EN KAAAT)

Ga maar even naar jullie kamers.

Hij sluit de deur.

MOEDER

WAT IS DAAR TOCH IN HET OOSTEN?!

WAT MOETEN ZE DAAR?!

VADER

Werken, denk ik. De Duitsers helpen.

MOEDER

THEO VOS IS VIERENZEVENTIG!

Stilte. Heimelijk gaat de deur weer open en KAAAT en ROOS gluren naar binnen. MOEDER zakt neer aan tafel en begint van de zenuwen te huilen. VADER staat er onhandig bij.

VADER

Dan krijgt hij vast een licht klusje.
Maak je nou maar geen zorgen.

MOEDER verbergt haar gezicht in haar handen.

MOEDER

(zacht)

Waarom laten ze dan niks van zich horen? Anna is al vier weken weg. Geen briefje, geen kaartje, niks.

VADER

Misschien komt dat nog.

MOEDER

En als wij worden opgeroepen...
Wat dan?

VADER kijkt op en ziet zijn DOCHTERS in de deuropening.

VADER

We slaan ons d'r wel doorheen.
Als we maar samen blijven.

Hij slaat zijn armen om zijn vrouw heen en kust haar bovenop het hoofd.

PRESENTATRICE (V.O.)

U wordt verzocht mee te werken aan tewerkstelling en u te melden op 7 augustus aanstaande in de Joodse Schouwburg aan de Plantage Middenlaan te Amsterdam.

6.26 LOCATIE: AMSTERDAM — PLANTAGE MIDDENLAAN

De PRESENTATRICE staat in de Hollandse Schouwburg en houdt een brief in haar handen.

PRESENTATRICE

Alle Joodse gezinnen krijgen zo'n brief. Een oproep om te werken in Oost-Europa. En hier moeten ze zich melden. De Hollandse Schouwburg, die in de oorlog Joodse Schouwburg wordt genoemd.

Ze kijkt om zich heen.

PRESENTATRICE

Hier zit het bomvol doodsbanige mensen, soms wel dertienhonderd tegelijk, die moeten wachten, uren, dagen, weken... voor ze worden afgevoerd naar het Oosten.

6.27 ARCHIEF: EEN GROEP JODEN MET BAGAGE

Een aantal Joden is met bagage op weg naar de trein.

PRESENTATRICE (V.O.)

Niemand weet precies waarheen, maar dat het geen pretje wordt, is wel duidelijk.

6.28 ARCHIEF: WACHTENDE JODEN BIJ MUIDERPOORTSTATION

Joodse vrouwen met ster zitten te wachten op vertrek.

PRESENTATRICE

En toch gaat de overgrote meerderheid op transport... Goedschiks of kwaadschiks.

Luidkeels worden opeens Duitse bevelen gesnauwd:

DUITSE STEM (V.O.)

RAIMAR UND LÜDER! AUF DER RECHTEN SEITE ANFANGEN!

Gestamp van zware soldatenlaarzen. Gebonk op deuren.

6.29 DRAMA: INT. HERENHUIS VAN GENNEP — SLAAPKAMER KAAAT

Met wijd opengesperde ogen schiet KAAAT overeind van haar kussen. Het is donker en buiten klinkt rumoer.

VADER (O.S.)

Het is zover.

Vanuit de deuropening kijkt VADER de kamer binnen.

VADER

Doe je kleren aan en neem je koffer mee.

Hij verdwijnt weer. Op de achtergrond is MOEDER te horen:

MOEDER

O GOD! O GOD NEE!

In haar pyjama schiet KAAAT uit bed en begint zich met bevende handen aan te kleden.

PRESENTATRICE (V.O.)

Omdat steeds minder Joden zich vrijwillig melden, komen de Duitsers hen ophalen in grote razzia's. Hele wijken worden afgezet en huis voor huis doorzocht.

In haar kleren en met een koffertje verlaat KAAAT de kamer.

6.30 DRAMA: INT. HERENHUIS VAN GENNEP — HAL

KAAAT komt de trap af en loopt de gang in, waar ROOS en haar OUDERS al met koffers klaarstaan om te worden opgehaald. MOEDER trilt over haar hele lichaam.

DUITSE STEM (O.S.)

WERNER! IM ZWEITEN WAGEN ABFÜHREN!

ROOS (TEGEN KAAAT)

Ze zijn nu bij De Haan op nummer vierendertig.

MOEDER

IK WIST DAT DIT ZOU KOMEN! IK WIST HET!

VADER

(resoluut)

Therees, alsjeblieft. De kinderen.

KAAAT kijkt voorovergebogen door de brievenbus naar buiten.

KAAAT (VOOR ZICH UIT)

O, ze hebben Daniël. En z'n broertje!
Die heeft z'n knuffel mee.

VADER (TEGEN MOEDER)

Laten we gewoon kalm blijven en doen wat ze zeggen.

KAAAT

En meneer Polak van de hoek. Die

wordt opgetild.

Met gesloten ogen drukt MOEDER haar hand tegen haar mond, maar ze krijgt haar angstkreunen niet onder controle.

ROOS

Dat is nummer veertig. Nog twee huizen.

VROUWENSTEM (O.S.)

NEE! NEE! RAAK ME NIET AAN! NEE!

Doodse stilte in de gang, als ze naar het hysterische geschreeuw van hun BUURVROUW luisteren.

DUITSE STEM (O.S.)

AUFHÖREN! DU BLÖDE SCHLAMPE!

Gegil. Daarna stilte. ROOS huilt zacht.

MOEDER

NOU WAAR BLIJVEN ZE DAN?! WANNEER
KOMEN ZE ONS NOU HALEN?!

Opeens worden motoren gestart en een vrachtwagen rijdt weg. Verdwaasd kijken ROOS en haar OUDERS naar elkaar. Dan draait KAAT zich in tranen om:

KAAT

Ze hebben ons overgeslagen.

Totale ontlading. MOEDER huilt en kust haar KINDEREN.

PRESENTATRICE (V.O.)

Zo'n vierentwintig duizend Joden
laten zich niet zomaar oppakken...

6.31 ARCHIEF: ONDERDUIKERS BOVEN CABARETCAFÉ ALCAZAR

Beelden van de Joodse onderduikers boven het cabaret-café Alcazar aan het Thorbeckeplein in Amsterdam.

PRESENTATRICE

Ze duiken onder.

Een JONGEN duwt een kast weg en opent de 'muur'. MENSEN lopen erdoor, de deur en de kast worden weer gesloten.

PRESENTATRICE

Op de meest verschillende plekken.

Onderduikers zitten verscholen onder een trap. Een vrouw komt lachend uit een 'open haard' tevoorschijn.

6.32 ARCHIEF: ONDERDUIKERS OP EEN BOERDERIJ

Een jongen met bril sjouwt hooi en een ander tekent.

PRESENTATRICE (V.O.)

Op boerderijen, waar ze gewoon
buiten kunnen lopen...

6.33 ARCHIEF: ONDERDUIKERS BOVEN CABARETCAFÉ ALCAZAR

Lamledige sfeer van onderduikers aan het eten of in bad.

PRESENTATRICE (V.O.)

Of hier, boven een cabaretcafé in
Amsterdam, waar ze de hele tijd
binnen moeten blijven. Oersaai.

6.34 LOCATIE: AMSTERDAM – PRINSENGRACHT 263 – KAST

Een kast vol ordners onder een landkaart en naast een raam.
vanuit het niets klinkt de stem van de PRESENTATRICE:

PRESENTATRICE (O.S.)

Maar de bekendste onderduikplek uit
de oorlog wordt toch deze...

De camera zoekt rond: waar komt die stem vandaan?

PRESENTATRICE (O.S.)

Het achterhuis waar Anne Frank en
haar familie zaten verstopt.

De boekenkast zwaait open en de PRESENTATRICE komt
tevoorschijn.

PRESENTATRICE

Hier achter deze boekenkast.

Ze loopt over de trap naar boven.

6.35 LOCATIE: AMSTERDAM – PRINSENGRACHT 263 – ACHTERHUIS

De PRESENTATRICE staat in het achterhuis en kijkt rond.

PRESENTATRICE

Twee jaar lang zitten hier acht
mensen ondergedoken, waaronder
Anne, haar zus Margot en haar
ouders. Niemand mag hen horen, dus
niet hoesten, niet zingen, geen
ruziemaken of hard praten. Overdag
mag de WC niet worden doorgetrokken
en nooit, helemaal nooit mogen ze
naar buiten.

De PRESENTATRICE kijkt rond en laat alles op zich inwerken.

PRESENTATRICE

En daarbij leven ze voortdurend in angst dat ze worden gevonden. Dit schrijft Anne daarover:

Ze haalt een copy van het dagboek tevoorschijn en leest:

PRESENTATRICE

Het benauwt me ook meer dan ik zeggen kan dat we nooit naar buiten mogen, en ik ben erg bang dat we ontdekt worden en dan de kogel krijgen.

De PRESENTATRICE slaat het boekje dicht.

PRESENTATRICE

En die angst blijkt terecht, want ze worden verraden en allemaal opgepakt.

6.36 LOCATIE: HAARLEM – MINAHASSASTRAAT 6

De PRESENTATRICE wijst naar een huis.

PRESENTATRICE

Net als de Joden die hier op nummer zes in de Minahassastraat in Haarlem zitten ondergedoken. Zij worden verraden met dit anonieme briefje.

Ze vouwt een briefje open.

PRESENTATRICE

(leest voor)

'Wilt u zoo goed zijn een tweetal onderduikers op te laten halen aan de Minahassastraat 6 in Haarlem Noord.'

6.37 ARCHIEF: GEARRESTEERDEN OP MET HANDEN OMHOOG

Jongemannen staan met opgeheven armen op een rij met gewapende Duitse soldaten ervoor.

PRESENTATRICE (V.O.)

Zo worden maar liefst achtduizend van de vierentwintigduizend onderduikers, dat is één derde van het totaal, alsnog opgepakt en naar het Oosten afgevoerd.

6.38 ARCHIEF: GEARRESTEERDEN NAAR VRACHTWAGENS

Met geheven armen worden burgers naar een vrachtwagen

geleid en ingeladen.

PRESENTATRICE (V.O.)

En de niet-Joden die hen hebben geholpen? Die worden ook gepakt en soms doodgeschoten.

6.39 DRAMA: HUIS GERDA – WOONKAMER

De twaalfjarige scholiere GERDA staat met een bleek gezicht naast haar vader ARNOLD VELDMAN die resoluut zijn hoofd schudt:

ARNOLD

NEE! NEE! NEE! Ik zet mijn gezin niet op het spel!

Aan de andere kant van de kamer staat een bedeesde KAAT.

KAAT

Maar we weten niemand anders en ik dacht... Gerda....

Ze kijkt vragend naar GERDA, maar die staart naar de grond.

ARNOLD (TEGEN KAAT)

Hoe DURF je hier te komen?! Je brengt ons allemaal in gevaar!

KAAT

Al is het maar voor een weekje, alstublieft! We zullen heel stil zijn.

ARNOLD beëindigt het gesprek en draait zich af.

ARNOLD

Gerda, laat jij Kaat even uit?

Rood van schaamte en zonder oogcontact loopt GERDA naar KAAT en leidt haar richting gang.

GERDA

(onhandig)

Hier, wat snoepjes voor onderweg...

KAAT

In godsnaam! Je mag mijn cello hebben, als we maar mogen blijven.

ARNOLD

Ha! Jullie denken echt dat je alles kunt kopen.

KAAT

Jullie Joden?

ARNOLD kijkt haar vragend aan.

KAAT

'Jullie Joden denken dat je alles kunt kopen', dat bedoelt u toch?

Drukkende stilte. Dan doet KAAT met trotse blik haar jas aan met de Jodenster en loopt naar de deur. Opeens:

GERDA

Tuurlijk mogen jullie blijven.

Ze werpt een snelle blik naar haar vader die beschaamd naar de grond staart. En dan weer naar KAAT.

GERDA

Een week. En dan zien we wel verder.

6.40 LOCATIE: STATION AMSTERDAM MUIDERPOORT

De PRESENTATRICE staat bij de plaquette op het Oosterspoorplein ter nagedachtenis aan alle weggevoerde Joden.

PRESENTATRICE

Als je een plek vindt en mensen die je willen helpen met eten, dan pas kun je onderduiken. En dan heb je geluk, want alle andere Joden gaan op transport.

Ze wijst naar de plaquette.

PRESENTATRICE

(leest voor)

'Vanaf dit station zijn tussen 3 oktober 1942 en 26 mei 1944 ruim elfduizend Joden naar het doorgangskamp Westerbork weggevoerd.'

6.41 ARCHIEF: JODEN MET BAGAGE WACHTEN OP DE TREIN

Vrouwen, mannen en kinderen wachten met hun bagage op de trein bij het Muiderpoortstation op het opvangterrein aan de Polderweg.

PRESENTATRICE (V.O.)

In totaal worden er zo'n honderdzevenduizend Joden gedeporteerd.

6.42 ARCHIEF: JODEN STAPPEN IN EEN TREIN

Vrouwen, mannen en kinderen stappen met hun bagage in een gewone treinwagon.

PRESENTATRICE (V.O.)

En maar zesduizend van hen keren terug.

Zwartwitte stoomwolken van wielen die op gang komen.

6.43 DRAMA: HERENHUIS VAN GENNEP - STRAAT

Het geluid van een vertrekkende stoomlocomotief klinkt nog door vanuit de vorige scene. CLOSE op het stralende gezicht van KAAT die aan het fietsen is – popelend om het goede nieuws aan haar familie te vertellen.

Opeens betreft haar gezicht. KAAT stopt met trappen en komt tot stilstand. Verschrikt staart ze voor zich uit.

POV KAAT: Deuren en ramen van het grote herenhuis staan open en vitrage wappert naar buiten. Overal fladderen papieren in het rond en op de stoep ligt... een cello.

****